

İstikrarlı Bir Hükümet Özlemi: Süleymani Suikastının Ardından Sıradaki Irak Başbakanı'nı Bekleyen Zorluklar

MESUT ÖZCAN

[Bu yazının İngilizce orijinal versiyonu Al Sharq Forum'un web sayfasında mevcuttur]

Özet: Irak, Şii nüfusun ağırlıklı olduğu ülkenin güneyinde yer alan şehirler ve başkent Bağdat'ta haftalarca süren protestoların ardından istifa eden ve emaneten görevi devam eden bir Başbakan ile 2020 yılına girdi. Ancak ABD'nin İranlı Kudüs Gücü'nün lideri Kasım Süleymani'yi ve Ketaib Hizbullah'ın lideri Ebu Mehdi el-Mühendis'i 3 Ocak gününün erken saatlerinde Bağdat Havalimanı'nda öldürmesi, Irak'ı sırada neyin beklediği sorusunu daha acil kılıyor. Mayıs 2018'deki seçimlerin ardından hükümetin kurulması konusunda bir uzlaşmaya varmak aylar sürmüştü ve beklediği üzere, Başbakan Adil Abdülmehdi bir yıl daha görevde kalamadı. Abdülmehdi, temel hizmetlerin düzeltilmesini, ayrıca yolsuzluğun ve ülkede dış güçlerin sahip olduğu etkinin sona ermesini talep eden protestoların ardından Aralık 2019'da istifa etmek zorunda kaldı. Irak'ın 2020'ye girerken içerisinde bulunduğu karmaşık duruma rağmen Başbakan'ın istifasının ardından siyasal sistemin bütünüyle revizyona uğrayacağına dair ümitler vardı. Ancak Ketaib Hizbullah'ın ABD askeri personelini hedef alan saldırısı ve bu saldırıya karşılık ABD'nin yapının üslerini hedef alması, ardından Yeşil Bölge'deki ABD Büyükelçiliğine yönelik gerçekleşen saldırılar, son olarak ise Süleymani'nin ABD tarafından öldürülmesi hadiseleri yaşandı. Tüm bunların sonucunda Irak'ın 2020 yılında da ABD ve İran arasında bir savaş alanı olmaya devam etmesi daha olası görünüyor.

Irak'ta Başbakan Adil Abdülmehdi'nin istifasıyla sonuçlanan protestolar Eylül 2019'un sonunda başladı. Abdülmehdi Hükümeti, Ekim 2018'de güvenoyu almıştı ancak hükümetin kurulması için gereken bu onay 8 ay boyunca meclisten çıkmamıştı. Abdülmehdi tercihi, farklı siyasi gruplar arasında uzun tartışmalara sebep olan Mayıs 2018 seçimlerinden sonra bir uzlaşma olarak düşünüldü. O dönemlerde bazı siyasi analistler, Abdülmehdi döneminin bir yıldan fazla sürmeyeceğini; çünkü mecliste kendi siyasi bloğuna sahip olmadığını öne sürüyordu ki haklı çıktılar. Birçok insan ise 2018 seçimlerinin sonuçlarını, Irak toplumunun geniş kesimlerinin mezhepçi politikalara dair hissettikleri çaresizliğin bir işareti olarak yorumladı. 2003 sonrası Irak'ta siyasi manzara her daim mezhepçi hesaplarla ve farklı gruplar arasındaki siyasi pazarlıklarla şekillendi. Bu durum, o çok ihtiyaç duyulan çözümlerin de ertelenmesine sebep oldu. Ülkedeki çeşitli etkili aktörler arasındaki görüş farklılıkları devlet kurumlarına yönelik güvensizliğe

ve hem milis hem de terörist devlet altı yapılanmaların ortaya çıkmasına yola açtı.

Başbakan Abdülmehdi, ülkenin Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) ve İŞİD karşıtı operasyonlar sebebiyle yıkıma uğradığı, ülkedeki altyapının Irak halkına temel hizmetler gibi hayati destekleri sağlayabilmek için gereken çok büyük miktarları bulan yatırımlara ihtiyaç duyduğu bir dönemde göreve geldi. İŞİD karşıtı operasyonlar sırasında, birçok kent ABD öncülüğündeki Koalisyon tarafından bombalandı ve Irak güvenlik güçleri ile devlet destekli Halk Seferberlik Güçleri'nin (HSG) bir parçası olan Haşdi Şabi bu bölgelerde katı kontrol tedbirleri uyguladı. Birçok insan için Saddam sonrası dönemde mezhepçi temeller üzerine inşa edilen siyasal sistem, arzu edilen istikrarı; siyasal temsil imkânını, kamu hizmetlerini vs. beraberinde getirmedi. Bunun yerine, mezhepçi ve etnik ayrımlar; artan yolsuzluk, zayıf kamu hizmetleri ve işsizlik son iki yıldır Irak'taki siyasi atmosferi tanımlayan

Başbakan Abdülmehdi, ülkenin IŞİD ve IŞİD karşıtı operasyonlar sebebiyle yıkıma uğradığı, ülkedeki altyapının Irak halkına temel hizmetler gibi hayati destekleri sağlayabilmek için gereken çok büyük miktarları bulan yatırımlara ihtiyaç duyduğu bir dönemde göreve geldi

temel özellikler hâline geldi. Iraklılar, işleyen ve demokratik bir ülke yerine farklı silahlı gruplar arasında sürekli bir biçimde devam eden çatışmalara ve ülkenin zenginliklerinin yağmalanmasına tanık oldu.

IŞİD'in mağlup edilmesi Haşdi Şabi gibi bazı silahlı grupların özellikle Irak toplumunun Şii kesimleri arasındaki meşruiyetini arttırdı ve bu gruplar 2018 seçimlerinde büyük başarılar elde ettiler. Ayrıca, iki Şii eksenli hareket de seçimlerde başarı gösterdi: Sadrcı Sairun İttifakı ve Hadi el Amiri'nin liderliğindeki Fetih Koalisyonu çok iyi bir iş çıkardı. Fetih Koalisyonu hükümet kurmak için Maliki'nin Hukuk Devleti ile birlikte El-Bina İttifakı isimli bir koalisyon kurarken, Sairun meclisteki çeşitli seküler partilerle temas kurdu.

İki rakip Şii blok olan Sairun ve Bina arasında başbakanlık makamı için kimin aday gösterileceğine ilişkin farklı görüşlerin olması sebebiyle Adil Abdülmehdi iki tarafın da kabul edeceği bir figür olarak öne çıktı. Birkaç kabinede bakan ve Saddam sonrası Irak'ta kurulan bazı hükümetlerde başkan yardımcısı olarak yer almıştı, bu sebeple siyasi çevrelerce bilinen bir figürdü. Irak monarşi yönetimindeki bir bakanın oğlu olan Adil Abdülmehdi, Baas Partisi'ne katılmış ancak daha sonra önce bir komünist, daha sonra da İslamcı olarak Saddam'a muhalefet etmek üzere taraf değiştirmişti. Şii grupların Hadi el Amiri ve Mukteda Sadr gibi etkili liderlerinin kurduğu bir ittifak temelinde iktidara yükseldi. Kürtlerle ve özellikle Mesud Barzani ile olan iyi ilişkilerine ek olarak ABD'nin ve İran'ın da desteğine sahipti.

Her ne kadar Abdülmehdi, Irak siyasi sistemindeki en güçlü arka plana sahip olsa da mecliste destek sağlayacak kendine ait bir siyasi gruba sahip değildi. Bu da Irak'ın kritik meselelerinde bir sonuca varabilmek için farklı siyasi gruplarla müzakere etmek veya onların kendilerinin bir sonuca ulaşmalarını beklemek zorunda olduğu anlamına gelmekteydi. Başbakanlık görevini kabul ettiğinde dahi bunun ağır bir sorumluluk olduğunu ve istifa mektubunu cebinde taşıdığını itiraf etmişti. Saddam Hüseyin'in devrilmesinden itibaren Irak'ın karşı karşıya olduğu devasa sorunlar, etkili hamleler yapmayı ve ortaya çıkan krizlere hızlı karşılıklar vermeyi gerektiriyordu. Ancak Abdülmehdi'nin, kendi hükümetini destekleyen farklı gruplar arasında uzlaşmayı ve siyasi pazarlıkları bekleyen tarzı, kendisinin herhangi bir etkili hamle yapmasını engelliyordu. Düşüşüne yol açacak olan protestolar sırasında dahi bu durum böyleydi.

Başbakan Abdülmehdi'nin merkezi hükümetin kontrolünde olmayan silahlı militan grupları ortadan kaldırmanın yanı sıra sahip olduğu bir diğer önemli görev de yaygın yolsuzluğu azaltmaktı

Rakip gruplar arasındaki farklılıkların üstesinden gelmek çok fazla zaman aldı ve sıradan Iraklılar ülkenin kaynaklarının kontrolü konusunda sonu gelmeyen kavgalardan bıktılar. Abdülmehdi'nin hükümetini bekleyen bazı zorlu görevler, düşük petrol fiyatlarına rağmen ekonomiyi canlandırmak ve HSG'yi Irak'ın güvenlik sistemine entegre etmekte. Abdülmehdi, Irak içerisindeki alternatif güç merkezlerini ortadan kaldırmak amacıyla, HSG ve Peşmerge'yi ülkenin güvenlik yapısı ile bütünleştirmeyi hedefledi. Ancak bu silahlı grupların etkisi -özellikle de son seçimlerdeki- göz önüne alınırsa, Irak'taki hiçbir siyasi aktörün kendi militanlarından gönüllü olarak vazgeçmeye hazır olmadığı anlaşılır. Esasında, bu grupların bazıları Abdülmehdi'nin görevden ayrılmasına sebep olan protestocuların öldürülmesi hadiselerinden de sorumludur.

Hizmetlerin Eksikliği Sebebiyle Kıvılcımı Yakılan Protestolar

Başbakan Abdülmehdi'nin merkezi hükümetin kontrolünde olmayan silahlı militan grupları ortadan kaldırmanın yanı sıra sahip olduğu bir diğer önemli görev de yaygın yolsuzluğu azaltmaktı. Transparency International'a göre, Irak dünyada en çok yolsuzluğun yaşandığı 12. ülkedir.¹ Devasa petrol gelirlerine rağmen ülkede temel hizmetler karşılanmıyor ve elektrik İran'dan sağlanıyor. Ülkenin güneyinde özellikle

sıcak yaz aylarında yaşanan elektrik ve su kesintileri, insanları hükümetlerine olan bağlılıklarını sorgulamaya itti. Yıllar boyunca altyapının ihmal edilmesi, Irak'ın tamamında yaşanan ortak bir sorun. Tek istisna, o da bir dereceye kadar, Kürt Bölgesel Yönetimi. Burada bölgesel yönetim altyapı projelerine belli miktarda yatırım yaptı ve ülkenin bu kısmı Saddam sonrası Irak'ın içerisine düştüğü kargaşa ortamında istikrarını korudu.

Saddam'ın devrilmesinden sonra Şii gruplar Irak devletini kontrol altına almak zorunda hissettiler ve böylece yeni siyasi ortamda, Baas'a tabi olarak geçirdikleri yıllar tersine dönecekti. Yıllar içerisinde, Şii gruplar devlet aygıtını kontrolleri altına alma imkanına sahip oldu ancak farklı Şii aktörler arasındaki rekabet sıradan Iraklıların hayatlarının değiştirilmesi noktasında başarısız olunmasına sebep oldu çünkü devlet bütçesindeki paranın çoğu siyasi figürlerin ceplerine gidiyordu. 2019 protestolarını tetikleyen sebeplerden biri Başbakan'ın terörle mücadele biriminin komutanı ve IŞİD'i mağlup etmedeki rolü ile yolsuzluğa karşı duruşu sebebiyle popüler bir figür olan Abdülvahhab el Saadi'yi görevden almasıydı. Protestocuların bakış açısına göre eğer bir ulusal kahraman yolsuzluğa ve politikacı sınıfına karşı terörle mücadele birimi içerisinde mücadele verdiği için görevini kaybediyorsa, yolsuzluğa karşı kim mücadele verebilirdi ki?

Protestoların ilk aşamasında, Şii din adamı Sistani'nin olayların gidişatı üzerinde bir etkisi olacağına dair beklentiler mevcuttu. Ancak her geçen gün Sistani'nin böylesi bir siyasi meseleye dair pozisyon alabilecek bir konumda olmadığı anlaşıldı

Başbakan Abdülmehdi'yi istifaya zorlayan protestolar çoğunlukla başkent Bağdat'ta ve Şii nüfusun yoğun olduğu güney eyaletlerinde gerçekleşti. Her ne kadar Bağdat'taki protestolara farklı etnik ve mezhepsel arka plânlardan gelen gençler katılım gösterse de Sünnilerin yoğun olduğu eyaletlerde veya Kürt Bölgesel Yönetimi'nde büyük çaplı protestolara tanık olunmadı. Zira Sünni yoğunluklu bölgelerdeki herhangi bir protesto IŞİD'in yeniden ortaya çıkması olarak algılanır ve protestoları en başından itibarsızlaştırırdı. Şiiilerin yoğunlukta olduğu güneyde, Şiiilerin kontrolündeki bir hükümete karşı protestoların gerçekleşmesi ise mezhep esaslı bir sisteme ve devlet tarafından sağlanan zayıf hizmetlere ilişkin toplumdaki tepkinin seviyesini gösteriyordu. Bu belki de yıllar alabilir ancak Irak'ın bütünlüğü için hizmetlerin iyileştirilmesini hedefleyen programları esas alarak Irak toplumunun farklı kesimlerine hitap edebilecek bir siyasi ortama ihtiyaç var.

Protestoların ilk aşamasında, Şii din adamı Sistani'nin olayların gidişatı üzerinde bir etkisi olacağına dair beklentiler mevcuttu. Ancak her geçen gün Sistani'nin böylesi bir siyasi meseleye dair pozisyon alabilecek bir konumda olmadığı anlaşıldı ve protestocular kendi taleplerini Sistani'nin demeçlerine göre ayarlamaya sıcak bakmıyordu. Ayrıca, Sistani yolsuzluğa bulaşmış olan devlet yetkililerini eleştirip Irak'ta her şeyin protestolardan sonra farklı olacağını ve gerçek reformların zaruri olduğunu belirtti.²

Ülkenin güney kesimlerindeki protestocuların büyük bir kısmı genç, eğitimli ancak çoğunlukla işsiz ve dini kurumlara olan bağlılıkları daha az olan Şii kitlelerden oluşuyordu. Protestocuların kompozisyonu ve onlara katılan halkın verdiği mesajlar, Irak toplumunun değişen önceliklerine işaret ediyordu. Sıradan halk ile ülkenin siyasi elitleri arasında beklentiler ve öncelikler hususunda oluşan farklılık gelecek seçimlerde bazı siyasi figürlerin devre dışı kalması ve yeni figürlerin sahneye çıkması sonucunu doğurabilir.

Dış Müdahalelere Yönelik Tepkiler

Mezhep esaslı siyasal sisteme dönük protestolar sadece Irak'taki siyasi müesses nizamına karşı olmayıp aynı zamanda çeşitli siyasi grupları destekleyen İran'a karşıydı. IŞİD'in mağlup edilmesinden sonra İran destekli siyasi gruplar ve onların silahlı militanları, IŞİD'e karşı vermiş oldukları mücadeleden kazandıkları meşruiyetten ötürü Irak'ta daha avantajlı bir konuma sahipti. İran ve İran destekli gruplar hem siyasi hem ekonomik anlamda Irak'ta sahip oldukları nüfuz göz önüne alındığında, ülkedeki sorunlar için de sorumlu

ABD yönetiminin “İran üzerinde azami baskı” kampanyasının Irak’ın İran ile olan enerji ve ticaret ilişkileri üzerinde doğrudan etkileri oldu. Iraklı yetkililer kendi ülkelerinde bu iki güçlü aktör arasında bir denge bulabilmek için ince bir ipin üzerinde yürümek zorunda

tutuluyor. Necef’teki İran Konsolosluğu birkaç kez ateşe verildi ve protestolar sırasında bazı protestocular hayatını kaybetti.³ Silahlı ve maskeli adamlar tarafından birkaç protestocunun öldürüldüğüne dair haberler, bu öldürme eylemlerine dış unsurların müdahil olduğuna dair şüpheleri arttırdı.

Polis ve maskeli grupların protestolara verdikleri sert karşılıklar ve birçok protestocunun yaşamını yitirmesi yahut yaralanması gibi hadiseler, durumun kızışmasına yol açtı. Polisin, ordunun ve militan grupların verdiği bu çok sert karşılığın temel sebebi, bazı siyasi figürlerin bu protestoların kendileri için hayati bir tehdit olduğunu düşünmesiydi, zira bu figürler kendi rollerinin mevcut sistemi korumak olduğuna inanmaktaydı.⁴

ABD ve İran arasındaki husumetin de Irak açısından doğrudan neticeleri oldu. Bu durum, yeni hükümetin kurulmasında ve hükümetin kurulmasının ardından bazı bakanların atanmasında yaşanan gecikmelerde açıkça görüldü. Irak hükümetinin ABD’nin İran’a uyguladığı yaptırımlara yönelik ve bazı bölgesel meselelerdeki tutumu da ABD ile İran arasında Irak üzerinde gerçekleşen husumeti besleyen bazı noktaları. ABD yönetiminin “İran üzerinde azami baskı” kampanyasının Irak’ın İran ile olan enerji ve ticaret ilişkileri üzerinde doğrudan etkileri oldu. Iraklı yetkililer kendi ülkelerinde bu iki güçlü aktör arasında bir denge bulabilmek için ince bir ipin üzerinde yürümek zorunda.

Dahası, 2019’da İran bağlantılı grupları ve Irak’taki ABD varlığını hedef alma tehdidinde bulunan Şii grupları hedef alan ve kaynağı belirlenemeyen insansız hava aracı saldırıları gibi hadiseler de yaşandı.⁵ 2019’un sonunda gerçekleşen Kerkük’teki ABD üssüne yönelik saldırılar, ABD tarafından Irak ve Suriye’deki bazı İran bağlantılı silahlı gruplara, Ketaib Hizbullah gibi, karşı saldırıların yapılmasına sebep oldu. Bu saldırılar da eleştirilere yol açtı ve hem ABD hem de İranlı yetkililer Irak’ın egemenliğine saygı duyma yönünde çağrılara muhatap oldu.⁶ 2019’un son günlerindeki ve 2020’nin başlarındaki hadiseler ise sadece Iraklıları şok etmedi, ayrıca tüm dünyayı şaşırttı. Haşdi Şabi grupları, Irak’taki Ketaib mevzilerine düzenlenen ABD saldırılarını protesto eden gösteriler organize etti ve kalabalık gruplar Bağdat’taki ABD Büyükelçiliğinin çevresini kuşattılar. ABD’nin buna yönelik yanıtı ise şok ediciydi: Süleymani’nin ve El Mühendis’in öldürülmesi.

Yeni Başbakanı Bekleyen Zorluklar

Irak’taki son seçimlerden önce, özellikle 2016 yılının sonlarında, gerçekleşen protestolar sırasında protestocular meclise baskın yapmış ve dönemin başbakanı İbadi reformlar gerçekleştirme sözü vermişti ancak hükümetin verdiği tavizler tabiatı gereği göstermelik kalmıştı. Bu yüzden, son gerçekleşen protestolarda yer alan göstericiler siyasi sistemde köklü bir değişim talep etmekteydi.⁷

Irak'ın Abdülmehdi'nin istifasından sonra karşı karşıya olduğu birçok zorluk mevcut. Her şeyden önce, yeni başbakanı atama ve hükümetin kurulması konusunda anayasal ve hukuki zorluklar var. Anayasal kısıtlamalar görmezden geliniyor

IŞİD'in mağlup edilmesinden ve 2018 seçimlerinden sonra ülkeyi yeniden inşa etme ve toplumu yeniden yapılandırma noktalarında bir ümit vardı ancak Abdülmehdi Hükümeti çok büyük zorluklarla karşı karşıya kaldı: Hükümetin kurulmasında yaşanan gecikme, hükümetin kurulmasından sonra dahi aylarca bazı bakanların atanamaması, Bağdat ve Erbil arasında bütçe konusundaki anlaşmazlıklar, güvenlik ve tartışmalı bölgeler, temel hizmetlerin dahi temin edilmesindeki başarısızlık, yaygın işsizlik ve artan yolsuzluk. Temel olarak Abdülmehdi'nin bu zorlukların üstesinden gelememesi istifasına giden yolun başlıca sebebi oldu.

Irak'ın Abdülmehdi'nin istifasından sonra karşı karşıya olduğu birçok zorluk mevcut. Her şeyden önce, yeni başbakanı atama ve hükümetin kurulması konusunda anayasal ve hukuki zorluklar var. Anayasal kısıtlamalar görmezden geliniyor. Siyasi figürlerin, meclisin ve yargının rollerine dair birbirine zıt hukuki argümanlar bir süre Irak'ın gündemini işgal edecek. Siyasi figürler muhalifleriyle olan mücadelelerinde hukuki yapıların desteğini gözetebilirler ancak yargının bu denli ayrıştırıcı bir siyasi ortamda taraf tutmaya istekli olması pek olası değil.

Hukuki meselelerin yanı sıra hükümetin kurulması sürecini etkileyen bir başka faktör de dış etkiler. Komşu devletlerin Irak hükümetinde adeta paylarının olduğu bu durum 2003'ten beri geçerli bir vakıadır ancak ABD'nin ve İran'ın çıkarları bunlar arasında en öne çıkanları. Sıradaki hükümetin kurulmasında İran'ın önceliği Irak politikası üzerindeki mevcut nüfuzunu korumak olacakken, ABD de Irak'taki İran karşıtı protestolardan faydalanarak İran'ın nüfuzunu sınırlamayı hedefleyecek. İran, ABD'ye karşı bir savunma kozu olarak Irak'taki nüfuzundan faydalanmayı hedeflerken, ABD de azami baskı kampanyasıyla İran'ın etkisini sınırlamaya ve zayıflatmaya çalışacak. Süleymani'nin öldürülmesine yol açan son gerilimle birlikte İran ve ABD arasındaki husumet Irak'a önümüzdeki dönemde de daha fazla istikrarsızlık getirecek.

Son iki yıl içerisinde, Şii din adamı Sistani'nin, Şii topluluğu nezdindeki nüfuzundan ötürü, Irak'ın en yüksek konumdaki pozisyonlara aday gösterilecek siyasi figürlerin belirlenmesinde ciddi etkisi oldu. Sistani'ye ek olarak, ABD ve İran'ın nüfuzu da bu görevlere gelecek kişilerin seçiminde önemli bir rol oynadı. Son protestolarla birlikte ise protestocular siyasi pazarlıklardaki en etkili oyunculardan biri hâline geldi, zira Sistani'nin mesajlarına tamamen itaat etmiyorlar ve Irak'taki farklı siyasi gruplarca empoze edilen yaklaşımları da reddediyorlar. Bu durum, El-Bina İttifakı'nın Esad el Eidani'yi Basra Valisi olarak atamaya

Süleymani'nin öldürülmesine yol açan son gerilimle birlikte İran ve ABD arasındaki husumet Irak'a önümüzdeki dönemde de daha fazla istikrarsızlık getirecek

yönelik önerisinde görüldü, zira bu öneri protestocular tarafından reddedildi. Protestocular, bugüne kadar siyasal sistem için bir değişim adına ortaya koydukları özveriye muhafaza etmekte kararlı oldular. Böylece farklı siyasi gruplar, öne çıkan dini figürler ve dış güçlerin birbiriyle yarışan çıkarları arasındaki rekabete ek olarak sokakları dolduran sıradan Iraklıların talepleri de hesaba katılmak durumunda.

Gelecek başbakanın kısa zamanda üstesinden gelmesi gereken birçok ev ödevi var. Irak siyasi çevrelerindeki mevcut tartışmalara göre ülkeyi erken seçimlere hazırlaması için bir geçici hükümet kurulacak. Her eyaleti bir seçim bölgesi yapmak için seçim kanunları elden geçirildi ve protestocuların taleplerini karşılamak için başkaca siyasi ve hukuki değişiklikler de olabilir. Sıradaki başbakanın ilk görevleri arasında Irak'ın kurumlarına olan güveni yeniden inşa etmek, bu kurumları şeffaf ve sıradan Iraklıların taleplerine cevap verebilir duruma getirmek yer alacak. Bu görevler, yolsuzlukla mücadele ihtiyacı ile de bağlantılı. Irak'ta tanık olduğumuz durum, yolsuzluğun kurumsallaşması ve devlet kurumları ile siyasi figürler içerisindeki bu yolsuzluk kültürünün üstesinden gelmenin çok sert tedbirlerin uygulanmasını gerektirdiği şeklinde. Irak'taki bazı gözlemciler, ülkede yolsuzlukla mücadelenin bir cerrahattan ziyade kasap gibi

hareket etmeyi gerektirdiği benzetmesini yapıyor ancak her ne kadar ilk bakışta bu benzetme abartılı gelse de toplumun ülkedeki elitlere yönelik yaklaşımını ortaya koyuyor.

Kurumlara olan güveni yeniden inşa etmek sadece yolsuzlukla mücadeleye yardımcı olmayacak, aynı zamanda halka temel hizmetlerin sağlanmasına da katkıda bulunacak. Yıllarca süren iç kavgalardan, mezhepçi çatışmalardan ve kan gölünden sonra Irak halkı eski elitlerden ve onların siyasi tarzlarından bıkmış durumda. Protestocular, ideolojik programların yerine hizmetlerin sağlanması ve istihdam fırsatlarının yaratılması çağrısında bulunuyor. Hızla artan nüfusun daha iyi yönetim, hizmetler ve istihdam fırsatları taleplerini karşılamak gelecek herhangi bir başbakan için zorlu bir görev olacak. Ancak Irak'ta Saddam sonrası dönemin denenmiş ve başarısız olmuş ideolojik ve mezhepçi ajandalarından sonra başka bir alternatif de pek yok.

Şimdi yeni bir seçim kanunu siyasi partilerin kontrolünü sınırlandırıyor ve halkın bireyler için oy vermesini sağlıyor. Yeni kanun, Irak'ı her birinden meclis üyelerinin seçileceği seçim bölgelerine bölüyor ancak bu bölgelerin sınırları ve her bir bölgede kaç kişinin yer alacağı henüz belirsiz. Her ne kadar bu kanun protestocuların en temel

Şimdi yeni bir seçim kanunu siyasi partilerin kontrolünü sınırlıyor ve halkın bireyler için oy vermesini sağlıyor. Yeni kanun, Irak'ı her birinden meclis üyelerinin seçileceği seçim bölgelerine bölüyor ancak bu bölgelerin sınırları ve her bir bölgede kaç kişinin yer alacağı henüz belirsiz

taleplerinden biriydiyse de yeni seçim kanununa ilişkin böylesine teknik karmaşıklıklar kaçınılmaz bir şekilde gecikmelere sebep oluyor ve erken seçimleri imkânsız kılıyor.⁸ Bundan ötürü, Abdülmehti bir süre geçici başbakan olarak göreve devam edebilir ve bir uzlaşmaya varmanın zorluğundan ötürü siyasi süreçlere dair anayasal sınırlamalar görmezlikten gelinebilir.

Irak'ta yeni bir hükümete ve siyasi yaklaşıma ilişkin bu siyasi tartışmaların sonucu ne olursa olsun, protestocuların talepleri ile uyuşması kesinlikle gerekli. Talepleri karşılayan, şeffaf ve istikrarlı bir hükümet, savaş sebebiyle harabeye dönmüş bu ülkenin büyük sorunlarına bazı çözümler getirebilir ancak ülkedeki son gerilimler göz önüne alındığında, sıradan halka hizmet götürmeye odaklanan istikrarlı bir hükümete yönelik olasılıklar hâlâ uzak görünüyor. Irak, yakın bir gelecekte ABD ve İran arasındaki bir savaş alanı olmaya devam edecek. Zira ABD bölgedeki varlığını arttırıyor ve İran da Kasım Süleymani'nin öldürülmesinin intikamını alacağı yeminini ediyor. Maalesef, Irak'ta yeni bir hükümet kurulmaksızın ve ABD ile İran arasındaki gerilim azalmaksızın, Irak'taki elektrik ve su temini yahut yolsuzlukla mücadele gibi sorunlara yönelik hızlı çözümler geliştirilmesi pek mümkün görünmüyor.

Referanslar

- 1- <https://www.transparency.org/country/IRQ>
- 2- <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-50440110>
- 3- <https://www.arabnews.com/node/1592226/middle-east>
- 4- <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49960677>
- 5- <https://www.aa.com.tr/en/americas/shia-group-threatens-to-target-us-forces-in-iraq/1566371>
- 6- <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iraq-us-kills-24-militants-of-iran-linked-group-/1687352>
- 7- <https://time.com/5723831/iraq-protests/>
- 8- <https://www.nytimes.com/2019/12/24/world/middleeast/iraq-election-law.html>

YAZAR HAKKINDA

Mesut Özcan, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde profesördür.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeten araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

الشرق
منتدى

ALSHARQ FORUM